

מים זכים

זורשי רשומות אמרו 'אין מים אלא תורה'
שנאמר 'הוי כל צמא לכו למים' (ב"ק פב.)

פרשת ויגש

ובענין זה מסר לי ידידי הרה"ג ר' שמחה כגן שליט"א,
ב' תשובות בכתב, שקיבל ממרן הגר"ח שליט"א, כדלהלן.

א. 'כשהייתי בבית הרב שליט"א, שמעתי כמה פעמים מהרב, שכיום ניתן לברך על ר' אהרן ליב (שליט"א), 'ברוך שחלק מחכמתו ליראיו', ורצוני לשאול את הרב, מכיון שדרך הרב להדגיש, לא לסמוך על תשובותיו הלכה למעשה, האם בזה כוונתו אף להלכה למעשה, משום דהוויא ברכה בשם ומלכות', - תשובה: 'כן'.

ב. 'עוד בהנ"ל, נסתפקתי האם כיון דיש בביתי תמונה דהגראי"ל (שליט"א), ונמצא הרבה כנגד עיני, וא"כ כשאני רואה אותו עין בעין, אולי לא חשיב כ"כ התפעלות, דכמו שלא עברו לי' יום חשיב, וא"כ האם ראוי לברך בכה"ג', - תשובה: 'לא'.

- ג -

ונמצא שלדעת מרן הגר"ח שליט"א, אם בתוך הלי' יום, הוא רואה את החכם בתמונה (ועכ"פ בכה"ג שהתמונה נמצאת הרבה כנגד עיניו, וכלשון השאלה הנ"ל), אזי כאשר יראה אח"כ את החכם עין בעין, אין לו לברך עליו ברוך שחלק, ואע"פ שעברו יותר מלי' יום, מהיום שראה את החכם עין בעין בפעם הקודמת.

דמ"מ אין לו לברך עליו, כיון שהראייה שראה את החכם בתמונה, נחשבת כראיית החכם בתוך לי' יום, לענין זה שכבר לא תהי' לו התחדשות שתחייבו בברכה, במה שיראה אח"כ את החכם עין בעין.

ולפי"ז לכאוי' י"ל, דה"ה נמי גבי האי דינא, שכאשר רואה את חבירו שחביב עליו הרבה ושמוח בראייתו, לאחר לי' יום שלא ראהו, צריך לברך שהחיינו (שו"ע או"ח רכה, א), - שלהנ"ל אם ראה את חבירו בתמונה בתוך הלי' יום, אזי כאשר יראה אותו אח"כ עין בעין, שוב אין לו לברך שהחיינו.

כיון שהראייה שראה אותו בתמונה, נחשבת כראייתו בתוך לי' יום, לענין זה שכבר לא תהי' לו התחדשות שתחייבו בברכה, במה שיראהו אח"כ עין בעין, (ועכ"פ בכה"ג שהתמונה נמצאת הרבה כנגד עיניו, וכנ"ל).

- ד -

אמנם בספר 'חוט שני' (ר"ה עמ' תד) הובא ממרן הגר"נ קרליץ שליט"א בזה"ל, 'בשו"ע (או"ח סי' רכה, א) כתב: הרואה את חבירו לאחר לי' יום, אומר שהחיינו... ובמ"ב (סק"ב) כתב: ואם (בתוך לי' יום) קיבל ממנו כתב, או שאנשים הודיעוהו משלמו, יש דעות באחרונים (אם כשיראהו אח"כ יברך שהחיינו, - וה"ה לענין ברכת מחיה המתים עיי"ש), וספק ברכות להקל, עכ"ל'.

'ואם ראהו תוך לי' יום בתמונות, וודאי דלא חשיב שרואהו לענין זה, - אבל אם רואהו באופן יותר מוחשי, כגון במכשירים שהמציאו בזמנינו, כגון ע"י צילומי וידיאו וע"י מחשב שרואים את האנשים ומדברים עימם באותו עת יחד וכיוצ"ב, מסתברא שאם הוא מרגיש יותר את חבירו, ולא סתם שרואה את התמונה שאינו מרגיש אותו כ"כ, מסתברא דחשיב שרואה אותו לענין זה'.

ויקם יעקב מבאר שבע וישאו בני ישראל את יעקב אביהם ואת טפם ואת נשיהם בעגלות אשר שלח פרעה לשאת אתו: ויקחו את מקניהם ואת רכושם אשר רכשו בארץ כנען ויבאו מצרימה יעקב וכל זרעו אתו: ... ויאסר יוסף מרכבתו ויעל לקראת ישראל אביו גשנה וירא אלו ויפל על צואריו ויבך על צואריו עוד: (מו, ה-כט).

ופירש רש"י 'יפל על צואריו ויבך על צואריו עוד - אבל יעקב לא נפל על צוארי יוסף, ולא נישקו, ואמרו רבותינו שהיה קורא את שמעו, עכ"ל.

והנה ידועה ומפורסמת השאלה, דלכאוי' צריך ביאור טובא, מדוע יוסף כן נפל באותה שעה על צוארי יעקב, ומדוע לא קרא אז ג"כ קר"ש כיעקב אביו.

ויש לפלפל טובא בזה, וכדלהלן.

- א -

דהנה יעו"ב במלבי"ם שפירש, שהענין במה שקרא יעקב קר"ש באותה שעה, לא הי' משום שבאותה השעה הגיע זמן קר"ש, ורצה לקיים בזה את מצות קר"ש.

אלא הענין במה שיעקב קרא אז קר"ש הי' מטעם אחר, וה"ל 'שגדר אהבת ה', שלא יצויר עם אהבה זו, אהבת זולתו, - ובאשר בעת ההיא, ראוי שנתעורר בלב יעקב אהבה עצומה ליוסף, אשר התאבל עליו ימים רבים, (לכן) קרא אז קר"ש, ורשפי אש שלהבת אהבת ה', גבר בליבו על אהבת יוסף, עד שלא פנה אליו כלל, אחר שמסר נפשו במחשבתו, במסירת נפש על אהבת ה'... עכ"ל.

וכע"ז הובא בחידושי מהרי"ל דיסקין עה"ת וז"ל, 'ענין קריאת שמע שהי' קורא אז, מפני שיעקב אבינו נתעורר אז למידת האהבה, אל בנו בחירו בן זקונים... וכאשר הגיע במידת האהבה עד מרום קצה, השתמש אז במידה זו להקדישו לשמים, לכן קרא פרשת שמע, שכתוב בה ואהבת את ה' אלקיך וגו', ר"ל תכלית מידת האהבה ועיקרה היא, לאהוב את ה', ואין אהבה כאהבתו אותו יתברך' עכ"ל, - וכע"ז פירשו עוד הרבה גדולים, ואכמ"ל בזה.

אמנם גם לפירוש הנ"ל, אכתי לכאוי' צ"ב טובא, מדוע יוסף נפל באותה שעה על צוארי יעקב, ומדוע לא קרא אז ג"כ קר"ש כיעקב אביו, והרי לכאוי' גם בליבו של יוסף התעוררה באותה השעה, אהבה עצומה ליעקב אביו, כאשר ראה אותו לאחר כ"ב שנה שלא ראהו, ולאחר כל הצרות שעברו עליו באותן השנים.

וא"כ צ"ב טובא, מדוע כאשר יוסף ג"כ הגיע במידת האהבה עד מרום קצה, הוא לא ראה לנכון להשתמש גם הוא במידה זו להקדישה לשמים, ולקרוא קר"ש ביחד עם אביו.

- ב -

ויש לבאר וליישב את זה בפילפול נפלא, וכדלהלן.

דהנה ידוע ומפורסם, שמרן הגר"ח קניבסקי שליט"א הי' מורה, לברך על מרן הגראי"ל שטינמן זצ"ל, את ברכת 'שחלק מחכמתו ליראיו', (לגבי מי שרואהו, לאחר לי' יום שלא ראהו), - וכן הייתי נוכח, כאשר מאן דהו שאל את הגר"ח שליט"א, על מי בדורנו אפשר לברך ברוך שחלק, והשיב לו הגר"ח: 'על ר' אהרן ליב'.

בגמי' בסוטה הנ"ל, שהדמות דיוקנא של יעקב הייתה גם מדברת עם יוסף, וכמובא לעיל, ודו"ק.

- ח -

אמנם אכתי יש להקשות על המהלך הנ"ל, דהרי מבואר במשנ"ב (סי' רכה, ב), שאם בתוך לי' יום, קיבל מחבירו מכתב, או שאנשים הודיעוהו משלומו, יש דעות באחרונים, אם כשיראהו אח"כ יברך שהחינו, וספק ברכות להקל, עיי"ש, (ועיי' במשנ"ב עוז והדר' המבואר, במש"כ על דברי המשנ"ב הנ"ל בהע' שם, וכן עיי' במש"כ בזה, בספר 'שער העין' סי' כה, ואכמ"ל בזה).

וא"כ צ"ע על המהלך הנ"ל, דהרי השבטים אמרו ליעקב אבינו לפני שירדו למצרים, שיעוד יוסף חי' וגו', **וא"כ כאשר ראה יעקב אח"כ את יוסף עין בעין, הרי גם הוא חי' אז במצב כזה שכבר לא יכל לברך שהחינו,** לדעת חלק מהאחרונים הנ"ל.

כיון שבפשוט לא עברו לי' יום, מהיום שהודיעו ליעקב שיוסף חי', עד היום שראהו עין בעין, **וא"כ לפי המהלך הנ"ל, שוב צ"ב מדוע יעקב אבינו קרא אז קר"ש, ומדוע יוסף לא קרא אז קר"ש וכנ"ל.**

- ט -

ויש לתרץ בזה, ע"פ מש"כ בשעה"צ (שם, אות ג), שאם קיבל מחבירו מכתב בתוך לי', וחבירו כתב לו במכתב שהוא חולה, ואח"כ כשראהו מצאו שהבריא, דמסתברא ודאי דיש לו לברך אז שהחינו, כיון דבזה השמחה עוד יותר גדולה, מאשר אם לא הי מקבל ממנו מכתב כלל, עיי"ש.

ולפי"ז לכאוי י"ל, דה"ה נמי במי שמע בתוך לי' יום, שלחבירו הייתה תאונת דרכים ל"ע, והוא שמע שחבירו ודאי חי, אך לא ידוע אם הוא נפצע בתאונה, או שהוא יצא מהתאונה בלא פגע, שלכאוי י"ל דה"ה נמי בזה, שאם יראהו אח"כ בריא, דיש לו לברך שהחינו, כיון דגם בזה השמחה עוד יותר גדולה, מאשר אם לא הי' שומע כלל על חבירו, בכל הלי' יום.

- י -

ומעתה י"ל, דהנה יעוי' במש"כ האור החיים הקי' (מו', ל), שהגם שנתבשר יעקב כי יוסף חי, אבל עדיין ליבו הי' דווי עליו, לצד היותו בין האומות... אם עודנו בצידקותו... **ודבר ידוע הוא, כי הצדיקים יותר יחפצו בהעדר הבן בהיותו בן מביש,** אשר על כן לא הייתה שמחתו שלימה מספק זה, עד שנראה אליו והכיר בו בפניו שנשאר בצידקותו, כי הכרת הפנים תענה באיש... עיי"ש, וכן פירשו עוד רבים מהמפרשים, ואכמ"ל בזה.

וא"כ נמצא שכאשר יעקב אבינו ראה את יוסף, הוא הי' באמת במצב כזה, שהוא יכל שפיר לברך שהחינו, כיון שהשמועה ששמע בתוך לי' יום שיוסף חי, לא גרמה לו שלא תהי' לו שמחה גדולה כ"כ כאשר יראהו אח"כ עין בעין.

כיון שהשמועה ששמע בתחילה, הייתה ספק שמועה טובה ספק שמועה רעה, כיון שעל הצד שיוסף חטא ח"ו, הרי זו שמועה רעה מאוד ליעקב, כיון שאף אם עד עתה חשב שיוסף מת, הרי מ"מ הצדיקים יותר יחפצו בהעדר הבן בהיותו בן מביש וכנ"ל, (וזה דומה לציור ששמע שקרתה לחבירו תאונת דרכים הנ"ל, שמצד אחד זו שמועה טובה, בזה ששומע בתוך לי' יום על חבירו, שהוא ודאי חי, ומצד שני זו שמועה רעה שאולי הוא נפצע), **וא"כ מבואר שפיר, מדוע יעקב אבינו קרא אז קר"ש, ומדוע יוסף לא קרא אז קר"ש וכנ"ל ודו"ק, ונפלא.**

ולפי"ז אם ראהו בתוך לי' יום עיי' צילומים אלו, י"ל דהרי זה נחשב שראהו, ולכן כשרואהו לאחר לי' יום, אפשר דאינו יכול לברך, עיי' דברי מרן הגרנ"ק שליט"א.

- ה -

ולכאוי נראה ברור בכוונת דברי הגרנ"ק הנ"ל, שגם בכה"ג שראה בתוך הלי' יום, צילומי וידיאו ישנים של חבירו, שצולמו עוד לפני שראה אותו בפעם האחרונה, דמ"מ גם בכה"ג לא יברך כשיראה אח"כ את חבירו, כיון שראיית הצילומי וידיאו נחשבת כראייה, לעניין זה שלא תהי' בראייה שיראהו אח"כ, התחדשות המחייבת בברכה.

[דאי נימא דקמייירי רק בכה"ג שמדבר עם חבירו בטלפון, ורואה אותו באותה שעה בצילום וידיאו, אי"כ מדוע הי' צריך לדון, מצד זה שרואה את חבירו בצילום, והרי גם אם ידבר עם חבירו בטלפון, ולא יראה אותו כלל, הרי כבר לא יוכל לברך אח"כ שהחינו, לפי המבואר במשנ"ב הנ"ל, דהרי לא גרע מקיבל ממנו כתב, או שאנשים הודיעוהו משלומו.

וכן אי נימא דקמייירי דווקא כשרואהו בצילומי וידיאו חדשים, אי"כ מדוע מבואר שם, שכאשר ראה תמונה בתוך הלי' יום, דינו לברך כשיראהו אח"כ, והרי כאשר רואה בתמונה חדשה את חבירו חי בריא ושלם, זה לא גרע מהא דאנשים הודיעוהו משלומו הנ"ל, אלא בע"כ מוכח, שקמייירי התם גם בכה"ג שרואה את חבירו בצילומי וידיאו ישנים, ודו"ק ואכמ"ל].

- ו -

ועתה נבוא ליישב את השאלה הידועה הנ"ל, מדוע יוסף נפל באותה שעה על צוארי יעקב, ומדוע לא קרא אז ג"כ קר"ש כיעקב אביו וכנ"ל.

דהנה איתא בגמ' (סוטה ל:) גבי המעשה עם אשת פוטיפר: **'ותתפשהו בבגדו לאמר וגו', באותה שעה באתה דיוקנו של אביו, ונראתה לו בחלון, אמר לו, יוסף עתידין אחיך שיכתבו על אבני אפוד ואתה ביניהם, רצונך שימחה שמך מביניהם...'**

ויעוי' בספר 'ילקוט ראובני' (פרשת וישב, לט-ב) שהביא מהמקובלים, שדמות דיוקנו של יעקב, לא נראתה ליוסף רק באופן חד פעמי, במעשה עם אשת פוטיפר הנ"ל, - אלא דמות דיוקנו של יעקב, הייתה נראית ליוסף בכל יום ויום, [ועיי"ש בגימטריה הנפלאה שמרמזת לזה, שאמרו המקובלים בפסוק הנ"ל].

- ז -

ומעתה י"ל, שכיון שיוסף ראה את דמות דיוקנו של אביו בכל יום ויום, אי"כ כאשר לאחר כ"ב שנה הוא ראה את אביו עין בעין, הרי אהבתו ושמחתו בראיית אביו לא הייתה עצומה כ"כ כמו האהבה והשמחה שהייתה ליעקב אז.

כיון שיוסף הרי הי' במצב כזה, שאפי' שהחינו הוא לא יכל לברך, כיון שהראייה שראה את דמות אביו בכל יום ויום גרמה לכך, ששוב לא תהי' לו התחדשות גדולה כזו, שתחיבונו בברכת שהחינו, בזמן שיראה את אביו אח"כ עין בעין.

ולכן כיון שאהבתו ושמחתו של יוסף בפגישתו עם אביו, לא הייתה כ"כ עצומה כאהבתו ושמחתו של יעקב, ולא הגיע באהבתו ושמחתו עד מרום קצה (כלשון החי' מהרי"ל דיסקין הנ"ל) כאהבתו ושמחתו של יעקב, לכן לא הי' נצרך לקרוא אז קר"ש.

ולא מיבעי לדברי מרן הגרנ"ק הנ"ל, שראייה שרואה בתמונה, נחשבת כראייה בתוך לי' יום, לעניין זה שכבר לא תהי' לו התחדשות שתחיבונו בברכה, במה שיראהו אח"כ עין בעין, שי"ל שהראייה של דמות דיוקנו של יעקב אינה גרועה מראייה בתמונה.

אלא אפי' לדברי מרן הגרנ"ק הנ"ל, שראייה בתמונה אינה נחשבת כראייה כלל, מ"מ י"ל שהראייה של דמות דיוקנו של יעקב, לא הייתה גרועה גם מראיית צילומי וידיאו, כיון שמצינו

ניתן לשלוח תגובות הערות והוספות

בטלפון: 079-536-8174

כמו כן בקו זה ניתן גם להאזין לתגובות שהתקבלו במערכת